

[

Fellesaksjonen for ulv sitt innspill til ny stortingsmelding nr. 3 om rovviltforvaltningen

Fellesaksjonen for ulv (FFU) anser at diskusjonene om hvorvidt de store rovdirene hører hjemme i den norske faunaen er ferdige, og den videre diskusjonen baseres på artenes antall, utberedelse og forvaltningsmessige prinsipper. Norske myndigheter har fram til nå gjennomført en forvaltning av de store rovdirene som baseres på at absolutt minimumsantall individer skal virke konfliktdepende. Dette har vært direkte uheldig på flere områder, hvor en kan fremheve tap av genetisk materiale og ikke minst at byttedyrene ikke nyter godt av konstant predasjonspress.

Menneskelige holdninger påvirkes også ved en politikk som sier at rovdire skal vi bare ha et fåtall individer av. FFU håper på og forventer en rovviltmelding hvor det gis grunnlag for en fremtidig forvaltning som spiller mer på naturens egne premisser, der de store rovdirene hører hjemme og spiller en viktig rolle innenfor det økologiske systemet. FFUs innspill til rovviltmeldingen baseres på punkter som vi anser som viktige i denne sammenhengen

Den fremtidige rovviltforvaltningen må ikke bare ta hensyn til husdyreiere, tamreinnæring og jegere, men også den økende turismen og de som ønsker å satse på økoturisme som næringsvei. Det er ventet at områder med urørt natur og intakte rovviltstammer vil være enda mere attraktive i fremtiden, og dette må vektlegges. Dette vil være spesielt interessant i de mange vernede områdene og nasjonalparkene. Jakt på de store rovdirene i nasjonalparker må derfor opphøre og nasjonalparker bør ikke brukes som beiteareal for tamdyr.

Rovdyrene er viktige for naturen

Rovdyrene er viktige i naturens samspill, og det er viktig at rovdire får etablere seg der det er naturlig for dem å slå seg til, og at vi unngår den differensierte forvaltningen vi har hatt til i dag. De ulike rovdirene påvirker hverandre, og ulven f,eks er viktig for å forhindre at rødreven slår seg til i fjellrevens hilokaliteter. Ulven er også viktig fordi den forsyner fjellrev med kadaver om vinteren, slik at den er i stand til å fø opp hvalpene om vinteren og i år med lite smånagere. Kongeørn og andre rovfugler som i dag lever av lam, reinskalver og rypekyllinger, forsyner seg heller av kadaver enn å jakte selv. Jerven er også et dyr som forsyner seg av kadaver hvis det er tilgjengelig heller enn å drepe selv. Tapet til jerv minsker når det også er gaupe tilstede i et område og jakt på gaupe kan derfor føre til en høyere predasjonstakt fra jerv og et øket tap generelt.

Villreinen og ulven

Villreinen levde tidligere som følge av ulvens tilstedeværelse en nomadisk tilværelse hvor de kalvet i områder langt unna der ulven føder opp sine hvalper. I dag lever villreinen mer i noen faste områder hele året og dette igjen er ugunstig fordi for hardt beitetrykk på et sted vil sette planteveksten tilbake. I mangel på mat vil villreinstammen kunne oppleve en krise. Reinens kondisjon er også bedre der den er utsatt for predasjon, og derfor vil levedyktigheten øke der den blir utsatt for predasjon. Norge har i dag eneansvar for å bevare den siste villreinstammen i Europa, og ulven er en viktig del av denne forvaltningen. Dette er et eksempel på hvorfor det er så viktig å fjerne dagens ordninger med rovdire i soner.

Driftsmåten av husdyr må endres

Det at rovdirene skal tillates å etablere seg der de selv finner det mest naturlig vil føre til at driftsmåten for husdyr må endres radikalt. I områder der det er mye sau vil det være lettere å få til en rovvilttilpasset drift. Her vil det være mest lønnsomt å ta i bruk tiltak for å forhindre tap til rovvilt. Tiltakene kan være av ulik art som gjeting, bruk av vokterhunder, nattpatuljering med vokterhund, rovdysikre elektriske gjerder, beiting bak rovdysikre gjerder på innmark o.l.

Etter at vokterhundprosjektene i Norge har vist seg å være vellykkede bør en også sette i gang med et lamaprojekt for å forske på hvordan lamaer som vokter sauer kan brukes.

Vokterlamaer er mye brukt i USA og er en effektiv og billig metode til å passe på beitedyrene og forhindre predasjon. Vokterlamaer har mange gode egenskaper som er gunstig for å forhindre tap av beitedyr som dør av andre årsaker enn predasjon. Lamaene er ekstra påpasselige med å ta seg av små lam og resultatet er en lavere lammedødelighet. Lama er gunstig for flokkdannelse hos sau og guider sauer rundt i terrenget hvor det er gunstig å beite. Slik unngår sauer de mest vanskelige terrengetyper som ofte fører til skader som beinbrudd og ryggvelt.

Konfliktnivået mellom rovdyr og bønder

Det virker som konfliktnivået er mye høyere i Norge enn andre steder i verden. Dette kan forklares med bruken av utmark i Norge hvor husdyr slippes ut uten tilsyn ved siden av forholdet at rovdyr har i flere tiår tilnærmevis vært utryddet i store deler av landet. Mennesker må igjen venne seg til og lære seg å leve med rovdyr i faunaen. Med unntak av nasjonalparker, ønsker ikke FFU at en skal slutte å benytte utmark som beiteområde, men en savner kreativitet i forbindelse med etablering av gjeteformidling.

Med unntak av reinnæringen, er sommermånedene perioden hvor dyr slippes på utmark, og det er sikkert mange studenter som kan tenke seg å gjøre noe samfunnsnyttig. Ellers kan personer som avtjener siviltjeneste være en mulighet. Å drive en form for gjeteformidling hvor det gjelder å gjøre ordningen kjent og å etablere mediet for å formidle tilbud og etterspørsel kan enten være et offentlig ansvar eller en tjeneste som drives av bonde- eller naturvern organisasjoner. Aktiv bruk av gjeterer vil også kunne bidra til å få ned tapstall som forårsakes av andre årsaker enn rovdyr angrep.

Erstatningsordningene må endres

For å få til dette må de støtteordningene som allerede eksisterer endres, slik at det bare gis erstatninger til de som kan vise at de på en effektiv måte har tatt i bruk metoder som kan dokumenteres å forhindre tap av beitedyr til rovdyr (*Svensk ordning*). Disse ordningene vil være mest lønnsomme i områder med mye beitedyr. Tilstedeværelse av rovdyr i disse områdene vil da ikke være et hinder for beitebrukerne. Det kreves at disse endrer og tilpasser driftsmåtene til det faktum at det er rovdyr i utmarka.

Erstatningene fra staten bør falle inn under Landbruksdepartementet, og deles ut på en slik måte at det stimuleres til rovdyrvennlig og naturvennlig drift generelt. Man bør bestrebe seg på å få erstatningene ned på et minimum, og heller bruke pengene på forebyggende tiltak, som kan redusere skadene. Man bør også vurdere andre saueraser enn de som brukes i dag.

Setrene som et rovdyrtilpasset driftssystem

Mange steder står plantearter i fare for å dø ut fordi det gamle kulturlandskapet er i ferd med å forsvinne. Dette fordi det brukes saueraser som utnytter beitet for hardt og at beitingen andre steder har opphørt. Tidligere brukte man saueraser som ikke beitet så hardt, og som hadde egenskaper som var gunstige i møte med rovdyr. Mange steder er setrene i dag tomme og gror derfor igjen. Disse setrene kunne ofte fungere bra i et rovdyrtilpasset driftssystem, hvor det viktige kulturlandskapet med mange arter blir tatt vare på. Det er viktig å være klar over at kulturlandskapet er et menneskeskapt system og ikke naturlig. De artene som eksisterer her vil som følge av dette endres genetisk på sikt, og derfor er det veldig viktig at man også søker å verne og eventuelt restaurere disse artenes opprinnelige habitater.

forvaltningsmessige prinsipper

I utgangspunktet unngår rovdyr kontakt med mennesker eller menneskelige aktiviteter, men vil kunne tilvenne seg kontakt dersom det ikke skjer noe som virker truende. Det er en læreprosess som foregår og som gir utslag i at bjørn for eksempelvis søker mot søplebøtter og ulv går over gårdsplasser. Dette er på ingen måter avvikende adferd, men er svært lite ønskelig, da det skaper frykt. Det er viktig, spesielt i områder hvor det bor tett med mennesker, at læreprosessene brytes i en tidlig fase. Dette gjøres ved bruk av tiltak som skremmer. Slike tiltak ivaretas best på lokalt nivå, der bør det være et forum som kan bestemme når, hvor og hvordan tiltakene bør iverksettes.

Naturkriminalitet

Det har vært en tendens til at rovdyr forsvinner, og det er grunn til å tro at det foregår en utstrakt ulovlig virksomhet. Dette ble bekreftet av forskermiljøet fra Grimsø forskningsstation under WWFs vargsymposium i 2003. Det ble der presentert et overslag på opptil 50 ulv som har blitt ulovlig avlivet i Norge og Sverige i de siste årene. Innenfor en stamme av ulv på nær 100 dyr, er dette et skremmende høyt tall, og denne virksomheten er en direkte trussel mot stammen. Den ulovlige og kriminelle virksomheten vanskeliggjør tiltak som er påtenkt som konfliktdempende. Dette gjelder for eksempelvis varsling som kan misbrukes. Ressurser må settes inn for å få slutt på denne virksomheten, og det må satses på holdningsskapende arbeid. Avlivning ved nødverge er en menneskerett, men skal kun benyttes når skremming eller varselskudd ikke stopper et angrep.

Kunnskapsbasert forvaltning FFU vil ikke anbefale rotasjonsforvaltning, da dette strider mot et av hovedargumentene for tilstedeværelse av store rovdyr. Med dette menes konstant predasjonspress og intakte økologiske systemer. Rotasjonsforvaltning vil heller ikke bidra til generell aksept av rovdyr i faunaen. FFU forventer at en kunnskapsbasert forvaltning som tar hensyn til artenes egenart og artenes forhold til hverandre kommer til å bli gjennomført. For eksempelvis gir et ulverevir med intakt alfapar større forutsigbarhet enn et revir med en flokk i oppløsning.

Rovdyr i tamreinsområder og ILO konvensjon 169 om urfolks rettigheter

Det er ofte referert til ILO konvensjon 169 for å nekte rovdyr i tamreinsområder, men denne konvensjonen inneholder ingen slike punkter. Den inneholder derimot flere punkter som kan brukes til å sikre rovdyr og miljøet i disse lever i. Rovdyr er et viktig ledd i arbeidet med å bevare og opprettholde faunaen i de områdene disse lever og for å sikre en bærekraftig

utvikling også i samiske områder er det viktig at alle typer rovdyr får lov til å etablere seg også her.

Artikkel 7 punkt 4 sier *I samarbeid med vedkommende folk skal myndighetene treffe tiltak for å verne og bevare miljøet i de områder der de lever.*

Artikkel 15 punkt 1 sier *Vedkommende folks rett til naturressurser i deres landområder skal sikres spesielt. Slike rettigheter omfatter disse folks rett til å delta i bruk, styring og bevaring av disse ressursene.*

Artikkel 2 punkt 2 sier *Når vedkommende folk ber om det, skal rimelig faglig og økonomisk bistand skaffes tilveie hvis det er mulig. Det skal tas hensyn til disse folks tradisjonelle teknologi og kulturelle særtrekk, foruten til bærekraftig og rettferdig utvikling.*

Fellesaksjonen for ulv ønsker lykke til med rovilmeldingen og håper vårt bidrag til å belyse noen problemstillinger kommer til nytte.

Ener Borg
Leder FFU

Erik Markham
Konsulent

Kopi

Direktoratet for naturforvaltning Tungasletta 2 7485 Trondheim